

**Emel HUBER, , Dilbilime Giriş, Multilingual Yabancı Dil Yayınları:
İstanbul, 2008, 336 s. ISBN: 0108-34-009908**

Abbas ONUK*

Dil bilim, dillerin yapısını, gelişmesini, dünyada yayılması ve aralarındaki ilişkileri ses, biçim, anlam ve cümle bilgisi bakımından genel veya karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim dalıdır. Dilbilimi dilin nasıl gelişip işlendiğini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Tanıtımını yaptığımız “Dilbilimine Giriş” adlı eser Duisburg-Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencileri için yazılmıştır. Yazarın önsözünde de belirttiği gibi eser, dilbilimi giriş dersleri için hazırlanan ders notlarının derlenmesi niteliğindedir. Kitabın amacı, Türkçenin dil kurallarını öğretmek değil, Türkçe ve öteki dünya dillerinden örnekler vererek insanların dil öğrenmelerini, birbiriyle konuşup anlaşmalarını, anlam aktarmalarını sağlamak, yani dil ve insan arasındaki ilişkiyi betimlemektir.

Eser sekiz ana bölümden oluşmaktadır. Her bölümde alt başlıklar bulunmaktadır. Ayrıca kitabın başında yazar tarafından kaleme alınan bir önsöz, sonunda da terimler dizini ve kaynakça bulunmaktadır.

Yazar eserine bildirişim, insan ve dil kavramlarını ele alarak başlamıştır. Bedensel beceriler açısından bakıldığında insanın canlılar içerisinde zayıf bir konumda olduğunu belirtmiştir. Ayrıca insanın tek başına yaşayabilen bir varlık olarak değil de grup içinde yaşayabilen bir varlık olduğunu belirtmiştir. İnsan beyninin anatomisinden ve işleyişinden bahseden yazar insan beyninin belli bazı temel becerileri geliştirebildiğini, beyin becerisinin soyutlama, kavram oluşturma, olgular arasında neden sonuç bağlantısı kurabilme yetisine sahip olduğunu belirtmektedir.

Yazar ayrıca insanın dil ve bildirişim yetisine sahip olduğunu belirterek, insan dilinin eklemcilik ve çift eklemcilik yapılarından bahsetmiştir.

Yazar insanların bilerek ve isteyerek birbirlerine bir şeyler bildirmesini bildirişim olarak tanımlamıştır. Bildirişimin işlemesi için ise sağlıklı olmak, bilgi donanımına sahip olmak, bildirişime inanmak gibi koşulların sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca kitapta bildirişimin konuşucu, dinleyici, düzgü, bağlam, oluk ve bildiri etmenleriyle mümkün olabileceğinden de bahsedilmektedir.

Petöfi'nin Metin Yapısı - Dünya Yapısı Kuramından bahseden yazar bu kuramın doğrudan doğruya bildirişim olgusunu çözümlenmeye yönelik olduğunu belirtmiştir. Bildirişimin başarılı bir şekilde gerçekleşmesinin, yazılı olmayan yasalar niteliği taşıyan

* SAÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe YL Öğrencisi,

koşullarla gerçekleşebileceğini belirterek Grice'in nitelik, nicelik, önem ve biçem yasalarından bahsetmiştir.

Kitapta Jakobson'ın dilin işlevlerine ait görüşlerine de yer verilerek, dilin anlatımsallık, çağrı, üstdil işlevi, gönderge işlevi, ilişki işlevi, yazınsallık işlevi gibi özelliklerinden bahsedilmektedir.

İkinci bölümde dilin tanımı yapılarak tanım içerisinde geçen kavramların ayrıntılı açıklamalarına yer verilmiştir. Yazar bu bölümde 'dil yetisi', 'dil' ve 'söz'den detaylı olarak bahsetmiş ve çeşitli dilbilgisi tanımlarına yer vermiştir.

Üçüncü bölümde ise yazar, dil edinimini dil bilim - ruh bilim ve nörolojik açıları incelemiş, dil edinimi aşamalarından da detaylı olarak bahsetmiştir. Ayrıca 'işitemeyen bebeklerde dil edinimi' ve 'dil ediniminde ruhsal ve toplumsal etmenler' konuları hakkında da bilgi vermiştir.

Yazar ilerleyen bölümlerde dil bilim dalları olan ses bilim, anlambilim, biçimbilim ve sözdizim hakkında bilgiler vermiştir.

Son bölüm olan sekizinci bölümde ise Türkçe Dersi ana başlığı altında Türkçe dersinin öğrencilerin sözlü ve yazılı dil kullanımını geliştirmeyi amaç edinmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Yazar, 'geniş düzgülü konuşucu olmak', 'sözcük bilgisi', 'yazma - okuma becerileri', 'dönüştürme becerisi', 'edimbilimsel beceriler', 'toplumdilbilimsel beceriler', 'metindilbilimsel beceriler' gibi kavramların tanımlarını yapmış ve bu kavramlar hakkında örnekler vermiştir.

Kitapta son bölümden sonra 'Yoklama Soruları' adlı bir bölüm daha bulunmaktadır. Bu bölümde yazar anlattığı konularla ilgili değerlendirme sorularına yer vermiştir. Bu bölümden sonra da 'Terimler Sözlüğü' bulunmaktadır. Kitabın en sonunda ise bir kaynakça bölümüne yer verilmiştir.

'Dilbilimine Giriş' adlı bu eser, yazar Prof. Dr. Emel Huber'in önsözünde de belirttiği gibi ders kitabı niteliğinde hazırlanmış bir eserdir. Kitabın sonunda yer alan yoklama soruları bu amacı daha da belirgin hale getirmiştir. Ancak kitapta karmaşık akademik kavramlar bulunmaktadır, bu kavramların da öğrencilerin konuyu anlamalarını güçleştirme ihtimali bulunmaktadır. Bu nedenle kitabın dili, dilbilimine ilgi duyanlar ve akademisyenler için daha uygundur.